

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 11ης Μαρτίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 93/13/ΕΟΚ – Καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές – Σύμβαση δανείου συνομολογηθείσα σε ξένο νόμισμα – Άρθρο 4, παράγραφος 1 – Συνεκτίμηση όλων των υπολοίπων ρητρών της σύμβασης στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της καταχρηστικότητας της προσβαλλόμενης ρήτρας – Άρθρο 6, παράγραφος 1 – Αυτεπάγγελτη εξέταση από το εθνικό δικαστήριο της καταχρηστικότητας ρητρών που περιέχονται στη σύμβαση – Έκταση»

Στην υπόθεση C-511/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο Βουδαπέστης, Ουγγαρία) με απόφαση της 18ης Ιουλίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 21 Αυγούστου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Györgyné Lintner

κατά

UniCredit Bank Hungary Zrt.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Prechal (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του τρίτου τμήματος, L. S. Rossi, J. Malenovský και F. Biltgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: E. Tanchev

γραμματέας: R. Szereș, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 19ης Σεπτεμβρίου 2019,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η UniCredit Bank Hungary Zrt., εκπροσωπούμενη από τους Z. Lajer και A. Szóke καθώς και από την J. Pettkó-Szandtner, ügyvédek,
- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Z. Fehér,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους L. Havas και N. Ruiz García,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ουγγρική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Györgyné Lintner και της UniCredit Bank Hungary Zrt. (στο εξής: UniCredit Bank) σχετικά με την καταχρηστικότητα ορισμένων ρητρών που περιέχονται σε σύμβαση ενυπόθηκου δανείου σε ξένο νόμισμα.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Κατά την εικοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/13:
«[εκτιμώντας] ότι τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να αποφεύγεται η παρουσία καταχρηστικών ρητρών μέσα στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία· ότι, εάν παρ' όλα αυτά εμφανίζονται στις συμβάσεις καταχρηστικές ρήτρες, δεν θα δεσμεύουν τον καταναλωτή, η δε σύμβαση θα εξακολουθεί να δεσμεύει τα συμβαλλόμενα μέρη σύμφωνα με τους ίδιους όρους, εάν μπορεί να υφίσταται χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες».
- 4 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας έχει ως εξής:
«Με την επιφύλαξη του άρθρου 7, ο καταχρηστικός χαρακτήρας μιας συμβατικής ρήτρας κρίνεται, αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση και όλες οι κατά τον χρόνο της σύναψης της σύμβασης περιστάσεις που περιέβαλαν την εν λόγω σύναψη, καθώς και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται.»
- 5 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:
«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.»
- 6 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 ορίζει τα εξής:
«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.»

7 Το άρθρο 8 της ως άνω οδηγίας έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή διατηρούν, στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία, αυστηρότερες διατάξεις σύμφωνες προς τη Συνθήκη, για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή.»

Το ουγγρικό δίκαιο

8 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (νόμου αριθ. III του 1952, περί κώδικα πολιτικής δικονομίας), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο για τη διαφορά της κύριας δίκης χρόνο (στο εξής: κώδικας πολιτικής δικονομίας):

«Ο δικαστής, αν νόμος δεν ορίζει άλλως, δεσμεύεται από τα αιτήματα και τους νομικούς ισχυρισμούς των διαδίκων. Ο δικαστής δεν εξετάζει τα αιτήματα και τους ισχυρισμούς των διαδίκων βάσει του τυπικού χαρακτηρισμού τους, αλλά βάσει του περιεχομένου τους. [...]»

9 Το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κώδικα πολιτικής δικονομίας έχει ως εξής:

«Στην αρμοδιότητα των επαρχιακών δικαστηρίων υπάγονται:

[...]

k) οι αγωγές για την κήρυξη της ακυρότητας καταχρηστικών συμβατικών ρητρών·

[...]».

10 Το άρθρο 73/A, παράγραφος 1, του ως άνω νόμου ορίζει τα εξής:

«Η εκπροσώπηση από δικηγόρο είναι υποχρεωτική:

[...]

b) στις υποθέσεις που υπάγονται στην αρμοδιότητα επαρχιακού δικαστηρίου ως πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, και σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, καθώς και στο πλαίσιο εφέσεως [...]».

11 Κατά το άρθρο 215 του κώδικα πολιτικής δικονομίας:

«Η δικαστική απόφαση δεν επιτρέπεται να βαίνει πέραν των αιτημάτων που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της αγωγής και της αντικρούσεως. Ο κανόνας αυτός έχει εφαρμογή και επί των αξιώσεων που είναι παρεπόμενες των κύριων αιτημάτων (τόκοι, έξοδα κ.λπ.)»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

12 Στις 13 Δεκεμβρίου 2007, η G. Lintner συνήψε με την UniCredit Bank σύμβαση ενυπόθηκου δανείου σε ξένο νόμισμα. Η σύμβαση αυτή περιέχει ορισμένες ρήτρες που παρέχουν στην UniCredit Bank το δικαίωμα να τροποποιεί μονομερώς την εν λόγω σύμβαση.

13 Στις 18 Ιουλίου 2012, το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο Βουδαπέστης, Ουγγαρία) επελήφθη αγωγής ασκηθείσας από την G. Lintner με αίτημα να αναγνωριστεί η αναδρομική ακυρότητα των εν λόγω ρητρών, στηριζόμενης, ιδίως, στην οδηγία 93/13. Με απόφαση της 29ης Αυγούστου 2013, το ως άνω δικαστήριο απέρριψε την εν λόγω αγωγή.

- 14 Με διάταξη της 1ης Απριλίου 2014, το Fővárosi Ítéltábla (περιφερειακό εφετείο Βουδαπέστης, Ουγγαρία), επιληφθέν εφέσεως ασκηθείσας από την G. Lintner, εξαφάνισε την ως άνω απόφαση και ανέπεμψε την υπόθεση στο Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο Βουδαπέστης). Το Fővárosi Ítéltábla (περιφερειακό εφετείο Βουδαπέστης) υπενθύμισε με την εν λόγω διάταξη ότι το Δικαστήριο, στη νομολογία του σχετικά με την οδηγία 93/13, έχει μνημονεύσει συστηματικώς την αρχή ότι το δικαστήριο οφείλει, στις υποθέσεις που αφορούν συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές, να εξετάζει αυτεπαγγέλτως την καταχρηστικότητα των ρητρών που περιέχονται στις συμβάσεις αυτές. Συναφώς, διευκρίνισε ότι, κατά τη δική του ερμηνεία της εν λόγω οδηγίας και της σχετικής με αυτή νομολογίας, καθώς και του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, η αποτελεσματική εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας είναι δυνατή μόνον αν το εθνικό δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως ολόκληρη την επίμαχη σύμβαση. Ως εκ τούτου, το περιφερειακό εφετείο διέταξε το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο Βουδαπέστης) να καλέσει την ενάγουσα να δηλώσει αν επιθυμούσε να προβάλει την καταχρηστικότητα των ρητρών τις οποίες αφορούσε η διάταξη της 1ης Απριλίου 2014 ή άλλων ρητρών της σύμβασεως που δεν είχαν προσβληθεί με την αγωγή της και αν θα θεωρούσε ότι δεσμεύεται από την εν λόγω σύμβαση αν έμεναν ανεφάρμοστες οι εν λόγω ρήτρες.
- 15 Με διάταξη της 7ης Δεκεμβρίου 2015, το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο Βουδαπέστης), αφού εξέτασε εκ νέου την υπόθεση, περάτωσε τη δίκη, για τον λόγο ότι η G. Lintner δεν είχε ανταποκριθεί στην πρόσκληση που της απευθύνθηκε να υποβάλει αίτημα «συναγωγής των εννόμων συνεπειών της ακυρότητας», σύμφωνα με μια ειδική νομοθεσία σχετική με δανειακές συμβάσεις σε ξένο νόμισμα, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, νομοθεσία η οποία είχε θεσπιστεί το έτος 2014, μετά τη σύναψη των δανειακών συμβάσεων τις οποίες αφορά. Η εν λόγω νομοθεσία περιλαμβάνει ειδικότερα τον Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (νόμο XXXVIII του 2014 για τη ρύθμιση ορισμένων ζητημάτων σχετικά με την απόφαση του Kúria [Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ουγγαρία] για τη διασφάλιση ομοιόμορφης ερμηνείας του δικαίου που διέπει τις δανειακές συμβάσεις μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των καταναλωτών), και τον Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (νόμο XL του 2014, σχετικά με τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στην εκκαθάριση λογαριασμών που προβλέπεται από τον νόμο XXXVIII του 2014 για τη ρύθμιση ορισμένων ζητημάτων σχετικά με την απόφαση του Kúria [Ανωτάτου Δικαστηρίου] για τη διασφάλιση ομοιόμορφης ερμηνείας του δικαίου που διέπει τις δανειακές συμβάσεις μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των καταναλωτών, και άλλες διατάξεις, στο εξής, αντιστοίχως: νόμοι DH1 και DH2), οι οποίοι περιέχουν διατάξεις που διέπουν τη διαπίστωση της καταχρηστικότητας καθώς και τις συνέπειες που πρέπει να συνάγονται εντεύθεν, όσον αφορά ορισμένες ρήτρες που περιέχονται στις εν λόγω συμβάσεις, ήτοι τις ρήτρες εκείνες που αφορούν, αφενός, τη δυνατότητα μονομερούς τροποποιήσεως της σύμβασεως και, αφετέρου, τη διαφορά μεταξύ της τιμής πωλήσεως και της τιμής αγοράς του οικείου νομίσματος.
- 16 Στις 29 Μαρτίου 2016, το Fővárosi Ítéltábla (περιφερειακό εφετείο Βουδαπέστης), το οποίο επελήφθη εκ νέου εφέσεως ασκηθείσας από την G. Lintner, επικύρωσε τη διάταξη της 7ης Δεκεμβρίου 2015 ως προς τις ρήτρες της σύμβασεως τις οποίες αφορούν οι νόμοι DH1 και DH2, αλλά εξαφάνισε την εν λόγω διάταξη κατά τα λοιπά και διέταξε το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο Βουδαπέστης) να εκδώσει νέα απόφαση.
- 17 Συναφώς, το Fővárosi Ítéltábla (περιφερειακό εφετείο Βουδαπέστης) έκρινε ότι, καίτοι οι ρήτρες τις οποίες αφορούν οι νόμοι DH1 και DH2 πράγματι δεν υπέκειντο πλέον σε δικαστικό έλεγχο, εντούτοις, το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο Βουδαπέστης) όφειλε, λαμβανομένων υπόψη των αιτημάτων της G. Lintner, να εξετάσει τις ρήτρες της ίδιας σύμβασεως που αφορούν το συμβολαιογραφικό πιστοποιητικό, τους λόγους καταγγελίας και ορισμένα έξοδα που επιβαρύνουν τον καταναλωτή.

- 18 Το Fónárosi Törvényszék (δικαστήριο Βουδαπέστης), κληθέν να αποφανθεί επί των εν λόγω ρητρών, επισημαίνει ότι οφείλει, ως εκ τούτου, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως συμβατικές ρήτρες τις οποίες η G. Lintner δεν προσέβαλε πρωτοδίκως, χωρίς επιπλέον η τελευταία να έχει προβάλει, με τους λόγους της αγωγής της, πραγματικά στοιχεία από τα οποία να μπορεί να συναχθεί ότι ζητούσε επίσης να διαπιστωθεί η καταχρηστικότητα των ρητρών τις οποίες μνημονεύει το Fónárosi Ítéltábla (περιφερειακό εφετείο Βουδαπέστης).
- 19 Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, αφενός, σε ποιον βαθμό οφείλει να εξετάζει την καταχρηστικότητα κάθε ρήτρας μιας συμβάσεως της οποίας ορισμένες ρήτρες έχουν προσβληθεί με αγωγή εκ μέρους του καταναλωτή και, αφετέρου, σε ποιον βαθμό δεσμεύεται, στο πλαίσιο της εξέτασής αυτής, από τα αιτήματα του ενάγοντος. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στη νομολογία του Δικαστηρίου, και ιδίως στην απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, Rannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), από την οποία προκύπτει ότι η αυτεπάγγελτη εξέταση της καταχρηστικότητας των ρητρών δικαιολογείται από το ότι ο καταναλωτής αγνοεί τα δικαιώματά του ή αποθαρρύνεται από την επίκλησή τους, λόγω των εξόδων που θα συνεπαγόταν η άσκηση αγωγής. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, στο ουγγρικό δίκαιο, οι δίκες για τη διαπίστωση της καταχρηστικότητας συμβατικών ρητρών μπορούν να κινηθούν μόνο μέσω δικηγόρου.
- 20 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Fónárosi Törvényszék (πρωτοβάθμιο δικαστήριο Βουδαπέστης) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχει το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας [93/13], λαμβανομένης υπόψη επίσης της εθνικής ρυθμίσεως η οποία επιβάλλει την εκπροσώπηση ενώπιον δικαστηρίου, την έννοια ότι πρέπει να εξετάζεται μεμονωμένα κάθε συμβατική ρήτρα στο πλαίσιο του ζητήματος αν η ρήτρα αυτή μπορεί να θεωρηθεί καταχρηστική, ανεξαρτήτως του αν η εξέταση του συνόλου των όρων της συμβάσεως είναι πράγματι αναγκαία για να κριθεί η αξίωση που προβλήθηκε με την αγωγή;
- 2) Ή μήπως, αντιθέτως προς αυτό που προτείνεται με το πρώτο ερώτημα, έχει το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας [93/13] την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί ο καταχρηστικός χαρακτήρας της ρήτρας επί της οποίας βασίζεται η αξίωση, πρέπει να εξετασθούν και όλες οι λοιπές ρήτρες της συμβάσεως;
- 3) Αν το δεύτερο ερώτημα χρήζει καταφατικής απαντήσεως, μπορεί τούτο να σημαίνει ότι, για να μπορέσει να αποδειχθεί ο καταχρηστικός χαρακτήρας της επίμαχης ρήτρας, είναι αναγκαία η εξέταση του συνόλου της συμβάσεως, ήτοι ότι ο καταχρηστικός χαρακτήρας κάθε στοιχείου της συμβάσεως δεν χρειάζεται να εξετασθεί αυτοτελώς, ανεξαρτήτως της ρήτρας που προσβάλλεται στο πλαίσιο της αγωγής;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 21 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι ένα εθνικό δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται αγωγής ασκηθείσας από καταναλωτή, προκειμένου να διαπιστωθεί η καταχρηστικότητα ορισμένων ρητρών που περιέχονται σε σύμβαση την οποία ο εν λόγω καταναλωτής συνήψε με επαγγελματία, οφείλει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως και μεμονωμένα όλες τις υπόλοιπες συμβατικές ρήτρες, τις οποίες δεν έχει προσβάλει ο καταναλωτής, προκειμένου να εξακριβώσει αν οι ρήτρες αυτές μπορούν να θεωρηθούν καταχρηστικές.

- 22 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η αγωγή την οποία άσκησε η G. Lintner αποσκοπούσε μόνο στο να διαπιστωθεί η καταχρηστικότητα των συμβατικών ρητρών που παρέχουν στην UniCredit Bank τη δυνατότητα να τροποποιεί μονομερώς την επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης δανειακή σύμβαση. Ωστόσο, κατά το παρόν στάδιο της ένδικης διαφοράς, το αιτούν δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί του ζητήματος αν οφείλει, βάσει της οδηγίας 93/13, να διευρύνει αυτεπαγγέλτως, όπως το υποχρεώνει η κατ' έφεση εκδοθείσα απόφαση του Fővárosi Ítéltábla (περιφερειακού εφετείου Βουδαπέστης), το αντικείμενο της ενώπιόν του εκκρεμούσας διαφοράς προκειμένου να εκτιμήσει την ενδεχόμενη καταχρηστικότητα των ρητρών της εν λόγω συμβάσεως οι οποίες αφορούν το συμβολαιογραφικό πιστοποιητικό, τους λόγους καταγγελίας της εν λόγω συμβάσεως και ορισμένα έξοδα που επιβαρύνουν την G. Lintner, καίτοι η ενάγουσα της κύριας δίκης δεν προσέβαλε τις τελευταίες αυτές ρήτρες με την αγωγή της.
- 23 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το σύστημα προστασίας που καθιερώνει η οδηγία 93/13 στηρίζεται στην αντίληψη ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση έναντι του επαγγελματία όσον αφορά τόσο την εξουσία διαπραγμάτευσης όσο και το επίπεδο πληροφόρησης, κατάσταση η οποία τον υποχρεώνει να αποδέχεται τους όρους που έχει εκ των προτέρων καταρτίσει ο επαγγελματίας, χωρίς να μπορεί να ασκήσει επιρροή επί του περιεχομένου τους (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 4ης Ιουνίου 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, σκέψη 22, και της 17ης Μαΐου 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, σκέψη 26).
- 24 Το Δικαστήριο έχει κρίνει επίσης ότι, λαμβανομένης υπόψη της ασθενέστερης αυτής θέσης, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι οι καταχρηστικές ρήτρες δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές. Όπως προκύπτει από τη νομολογία, πρόκειται για διάταξη αναγκαστικού δικαίου, η οποία τείνει να καθιερώσει, αντί της απορρέουσας από τη σύμβαση τυπικής ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, μια πραγματική ισορροπία ικανή να αποκαταστήσει τη μεταξύ τους ισότητα (απόφαση της 17ης Μαΐου 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 25 Προς διασφάλιση της επιδιωκόμενης από την εν λόγω οδηγία προστασίας, το Δικαστήριο έχει τονίσει ότι η ανισότητα που υπάρχει μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία μπορεί να αντισταθμισθεί μόνο με θετική παρέμβαση, μη εξαρτώμενη από τους συμβαλλομένους στη σύμβαση (αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, σκέψη 48, και της 17ης Μαΐου 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 26 Επομένως, πρώτον και κατά πάγια νομολογία, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως την καταχρηστικότητα συμβατικής ρήτρας εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13 και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να επανορθώνει την υφιστάμενη μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία έλλειψη ισορροπίας, εφόσον έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία (αποφάσεις της 17ης Μαΐου 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, σκέψη 29, και της 20ής Σεπτεμβρίου 2018, OTP Bank και OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, σκέψη 87 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 27 Κατά συνέπεια, η υποχρεωτική αυτεπάγγελτη εξέταση την οποία το επιληφθέν εθνικό δικαστήριο οφείλει να διενεργήσει δυνάμει της οδηγίας 93/13 περιορίζεται, αρχικά, στις συμβατικές ρήτρες των οποίων η καταχρηστικότητα μπορεί να αποδειχθεί βάσει των νομικών και πραγματικών στοιχείων που περιέχονται στη δικογραφία την οποία έχει στη διάθεσή του το εν λόγω εθνικό δικαστήριο. Πράγματι, αν το τελευταίο δεν έχει στη διάθεσή του το σύνολο των στοιχείων αυτών, δεν θα είναι σε θέση να διενεργήσει την εν λόγω εξέταση (πρβλ. απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, σκέψεις 46 και 47).

- 28 Μια τέτοια εξέταση πρέπει, περαιτέρω, να μην υπερβαίνει τα όρια του αντικειμένου της διαφοράς, το οποίο νοείται ως το αποτέλεσμα που επιδιώκει ένας διάδικος με τις αξιώσεις του, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των αιτημάτων και των ισχυρισμών που προβάλλονται προς τούτο.
- 29 Κατ' αρχάς, καίτοι η επιδιωκόμενη από την οδηγία 93/13 προστασία του καταναλωτή απαιτεί θετική παρέμβαση εκ μέρους του επιληφθέντος εθνικού δικαστηρίου, ωστόσο, είναι αναγκαίο, για να καταστεί δυνατή η παροχή της εν λόγω προστασίας, να έχει κινηθεί ένδικη διαδικασία από το ένα εκ των συμβαλλόμενων στη σύμβαση μερών (πρβλ. απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, σκέψη 63).
- 30 Εν συνεχεία, η αποτελεσματικότητα της προστασίας την οποία το οικείο εθνικό δικαστήριο θεωρείται ότι παρέχει, δυνάμει της εν λόγω οδηγίας, στον καταναλωτή με αυτεπάγγελτη παρέμβαση, δεν μπορεί να βαίνει μέχρι σημείου ώστε να αγνοηθούν ή να υπερκεραστούν τα όρια του αντικειμένου της διαφοράς όπως αυτό έχει καθορισθεί από τους διαδίκους με τις αξιώσεις τους, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των ισχυρισμών που προέβαλαν οι εν λόγω διάδικοι, και επομένως το εν λόγω εθνικό δικαστήριο δεν οφείλει να διευρύνει το αντικείμενο της ως άνω διαφοράς ώστε να βαίνει πέραν των αιτημάτων και των ισχυρισμών που προβλήθηκαν ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, αναλύοντας, προκειμένου να εξακριβώσει την ενδεχόμενη καταχρηστικότητα τους, μεμονωμένα, όλες τις υπόλοιπες ρήτρες μιας συμβάσεως της οποίας ορισμένες μόνο ρήτρες έχουν προσβληθεί με αγωγή ενώπιόν του.
- 31 Η ως άνω εκτίμηση δικαιολογείται, ιδίως, από το γεγονός ότι θα υπήρχε κίνδυνος παραβίασεως της αρχής της ελεύθερης διαθέσεως του αντικειμένου της δίκης, σύμφωνα με την οποία οι διάδικοι καθορίζουν το αντικείμενο της διαφοράς, καθώς και της αρχής *ne ultra petita*, σύμφωνα με την οποία το δικαστήριο δεν πρέπει να αποφαινεται πέραν των αξιώσεων των διαδίκων, αρχές τις οποίες μνημόνευσε επίσης η Ουγγρική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, εάν τα εθνικά δικαστήρια ήταν υποχρεωμένα, βάσει της οδηγίας 93/13, να αγνοούν ή να υπερβαίνουν τα όρια του αντικειμένου της διαφοράς που έχουν καθορισθεί με τα αιτήματα και τους ισχυρισμούς των διαδίκων, όπως τόνισε επίσης, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 43 και 51 των προτάσεών του.
- 32 Επομένως, ακριβώς εντός των ορίων του αντικειμένου της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί, το εθνικό δικαστήριο καλείται να εξετάσει αυτεπαγγέλτως μια συμβατική ρήτρα υπό το πρίσμα της προστασίας που πρέπει να παρέχεται στον καταναλωτή δυνάμει της οδηγίας 93/13, προκειμένου να αποφευχθεί τυχόν απόρριψη των αξιώσεων του τελευταίου με απόφαση έχουσα, ενδεχομένως, ισχύ δεδικασμένου, ενώ οι εν λόγω αξιώσεις θα μπορούσαν να γίνουν δεκτές αν ο εν λόγω καταναλωτής δεν είχε παραλείψει, λόγω άγνοιας, να προβάλει την καταχρηστικότητα της ρήτρας αυτής.
- 33 Διευκρινίζεται επίσης ότι, προκειμένου ο καταναλωτής να απολαύει πλήρως της προστασίας που του παρέχει η οδηγία 93/13 και να μη θίγεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της προστασίας αυτής, το εθνικό δικαστήριο δεν πρέπει να προβαίνει σε τυπολατρική ερμηνεία των αξιώσεων των οποίων έχει επιληφθεί, αλλά πρέπει, αντιθέτως, να κατανοεί το περιεχόμενό τους υπό το πρίσμα των ισχυρισμών που προβάλλονται προς στήριξή τους.
- 34 Από τις εκτιμήσεις που εκτέθηκαν στις σκέψεις 27 έως 33 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι μόνον οι συμβατικές ρήτρες οι οποίες, καίτοι δεν μνημονεύονται στην αγωγή του καταναλωτή, εντούτοις συνδέονται με το αντικείμενο της διαφοράς όπως αυτό καθορίστηκε από τους διαδίκους λαμβανομένων υπόψη των αιτημάτων και των ισχυρισμών τους, εμπίπτουν στην υποχρέωση αυτεπάγγελτης εξετάσεως την οποία υπέχει το επιληφθέν εθνικό δικαστήριο και πρέπει να εξετάζονται, προκειμένου να εξακριβωθεί η ενδεχόμενη καταχρηστικότητά τους, εφόσον το εν λόγω δικαστήριο έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία.
- 35 Δεύτερον, όσον αφορά την εκπλήρωση της εν λόγω υποχρέωσης αυτεπάγγελτης εξετάσεως, καίτοι η τελευταία αυτή υποχρέωση περιορίζεται στις ρήτρες περί των οποίων γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη, εντούτοις, δεν είναι δυνατόν να συναχθεί εξ αυτού ότι το επιληφθέν εθνικό δικαστήριο θα πρέπει, στο πλαίσιο της εν λόγω εξετάσεως, να λαμβάνει υπόψη, σε όλες τις περιπτώσεις,

αποκλειστικώς και μόνον τα νομικά και πραγματικά στοιχεία που επικαλέσθηκαν οι διάδικοι, ώστε να περιορίζει την εν λόγω εξέταση στις ρήτρες των οποίων η καταχρηστικότητα μπορεί να εκτιμηθεί οριστικά βάσει αυτών και μόνον των στοιχείων.

- 36 Πράγματι, το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένως ότι το εθνικό δικαστήριο οφείλει να διατάξει αυτεπαγγέλτως αποδείξεις, προκειμένου να διαπιστώσει αν ρήτρα περιλαμβανόμενη στη συναφθείσα μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή σύμβαση που προκάλεσε τη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13 (πρβλ. αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, σκέψη 56, και της 7ης Νοεμβρίου 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 και C-483/18, EU:C:2019:930, σκέψη 66).
- 37 Ομοίως, και όπως επισήμανε επίσης, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 61 έως 64 των προτάσεών του, αν από τα νομικά και πραγματικά στοιχεία που περιέχονται στη δικογραφία που υποβλήθηκε στο εθνικό δικαστήριο προκύπτουν σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά την καταχρηστικότητα ορισμένων ρητρών τις οποίες δεν έχει προσβάλει ο καταναλωτής, αλλά οι οποίες συνδέονται με το αντικείμενο της διαφοράς, χωρίς ωστόσο να είναι δυνατόν να διατυπωθούν οριστικές εκτιμήσεις επί του θέματος αυτού, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να διατάξει, εν ανάγκη αυτεπαγγέλτως, τη διεξαγωγή αποδείξεων προς συμπλήρωση της εν λόγω δικογραφίας, ζητώντας από τους διαδίκους, τηρουμένης της αρχής της κατ' αντιμωλίαν συζητήσεως, να του παράσχουν τις αναγκαίες διευκρινίσεις και τα αναγκαία έγγραφα προς τούτο.
- 38 Εξ αυτού συνάγεται ότι το εθνικό δικαστήριο οφείλει να διατάσσει αυτεπαγγέλτως τη διεξαγωγή αποδείξεων, όπως αυτές που διαλαμβάνονται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως, εφόσον τα νομικά και πραγματικά στοιχεία που περιέχονται στην εν λόγω δικογραφία δημιουργούν σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά την καταχρηστικότητα ορισμένων ρητρών οι οποίες, καίτοι δεν έχουν προσβληθεί από τον καταναλωτή, εντούτοις συνδέονται με το αντικείμενο της διαφοράς, και ότι, κατά συνέπεια, η αυτεπάγγελτη εξέταση την οποία οφείλει να διενεργήσει το εν λόγω δικαστήριο απαιτεί μια τέτοια διεξαγωγή αποδείξεων.
- 39 Εν προκειμένω, από τις εκτιμήσεις που εκτίθενται στη σκέψη 22 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει κατά τα φαινόμενα ότι το αιτούν δικαστήριο εκκινεί από την παραδοχή ότι οι ρήτρες που δεν έχουν προσβληθεί από την G. Lintner δεν συνδέονται με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, καθόσον η συνέχεια που πρέπει να δοθεί στις αξιώσεις της τελευταίας οι οποίες αφορούν ειδικώς τις ρήτρες που επιτρέπουν στην UniCredit Bank να τροποποιεί μονομερώς τη σύμβαση ουδόλως εξαρτάται από απόφαση σχετική με τις εν λόγω ρήτρες. Στην περίπτωση αυτή, όμως, η υποχρέωση αυτεπάγγελτης εξετάσεως που απορρέει από την οδηγία 93/13 δεν εκτείνεται και στις εν λόγω ρήτρες, υπό την επιφύλαξη των ελέγχων που το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει, ενδεχομένως, να διενεργήσει όσον αφορά το συγκεκριμένο αντικείμενο της εν λόγω διαφοράς, λαμβανομένων υπόψη των αιτημάτων και των ισχυρισμών που προβάλλει η G. Lintner. Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή δεν θίγει τη δυνατότητα της G. Lintner βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου να ασκήσει ενδεχομένως νέα αγωγή αφορώσα τις ρήτρες της συμβάσεως κατά των οποίων δεν είχε στραφεί η αρχική αγωγή της ή να διευρύνει το αντικείμενο της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί το αιτούν δικαστήριο, κατόπιν σχετικής προσκλήσεως του εν λόγω δικαστηρίου ή με δική της πρωτοβουλία.
- 40 Εξάλλου, το γεγονός ότι η G. Lintner εκπροσωπείται από δικηγόρο δεν ασκεί επιρροή επί της ανάλυσεως που προηγήθηκε, δεδομένου ότι το γενικού χαρακτήρα ζήτημα του περιεχομένου της αυτεπάγγελτης εξετάσεως, την οποία οφείλει να διενεργήσει το επιληφθέν εθνικό δικαστήριο, πρέπει να λυθεί ανεξαρτήτως των συγκεκριμένων περιστάσεων της εκάστοτε διαδικασίας (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2007, Rampion και Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, σκέψεις 62 και 65).
- 41 Τέλος, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι, δυνάμει του άρθρου 8 της οδηγίας 93/13, «τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή διατηρούν, στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία, αυστηρότερες διατάξεις σύμφωνες προς τη Συνθήκη, για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή». Κατά

συνέπεια, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να είναι ελεύθερα να προβλέπουν, στο εσωτερικό τους δίκαιο, αυτεπάγγελτη εξέταση εκτενέστερη από εκείνη την οποία τα δικαστήριά τους οφείλουν να διενεργούν δυνάμει της ως άνω οδηγίας, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις που διαλαμβάνονται στις σκέψεις 28 έως 38 της παρούσας αποφάσεως.

- 42 Δεύτερον, σε περίπτωση κατά την οποία το εθνικό δικαστήριο, αφού βεβαιωθεί, βάσει των πραγματικών και νομικών στοιχείων που διαθέτει ή που του γνωστοποιήθηκαν κατόπιν διεξαγωγής αποδείξεων την οποία διέταξε αυτεπαγγέλτως προς τούτο, ότι μια ρήτρα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, διαπιστώσει, κατά το πέρας της εκτιμήσεως την οποία διενεργεί αυτεπαγγέλτως, ότι η ρήτρα αυτή είναι καταχρηστική, οφείλει, κατά κανόνα, να ενημερώσει σχετικώς τους διαδίκους και να τους καλέσει να συζητήσουν επ' αυτής κατ' αντιμωλίαν, σύμφωνα με τους τύπους που προβλέπει συναφώς το εθνικό δικονομικό δίκαιο (πρβλ. αποφάσεις της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψεις 31 και 32, και της 7ης Νοεμβρίου 2019, Profii Credit Polska, C-419/18 και C-483/18, EU:C:2019:930, σκέψη 70).
- 43 Τρίτον, το εθνικό δικαστήριο δεν οφείλει, δυνάμει της οδηγίας 93/13, να αφήσει ανεφάρμοστες τέτοιες συμβατικές ρήτρες αν ο καταναλωτής, αφού ενημερώθηκε προηγουμένως από το εν λόγω δικαστήριο, δεν προτίθεται να επικαλεστεί τον καταχρηστικό και μη δεσμευτικό χαρακτήρα τους (απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, σκέψη 33).
- 44 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι ένα εθνικό δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται αγωγής ασκηθείσας από καταναλωτή, προκειμένου να διαπιστωθεί η καταχρηστικότητα ορισμένων ρητρών που περιέχονται σε σύμβαση την οποία ο εν λόγω καταναλωτής συνήψε με επαγγελματία, δεν οφείλει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως και μεμονωμένα όλες τις υπόλοιπες συμβατικές ρήτρες, τις οποίες δεν έχει προσβάλει ο καταναλωτής, προκειμένου να εξακριβώσει αν οι ρήτρες αυτές μπορούν να θεωρηθούν καταχρηστικές, αλλά οφείλει να εξετάσει μόνον εκείνες που συνδέονται με το αντικείμενο της διαφοράς, όπως το τελευταίο έχει οριοθετηθεί από τους διαδίκους, εφόσον το εν λόγω δικαστήριο έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία, τα οποία συμπληρώνονται, ενδεχομένως, διά της διεξαγωγής αποδείξεων.

Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος

- 45 Με το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, που πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 4, παράγραφος 1, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση κατά την οποία, για να εκτιμηθεί η καταχρηστικότητα της συμβατικής ρήτρας επί της οποίας βασίζονται οι αξιώσεις ενός καταναλωτή, πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της συμβάσεως την οποία αυτός συνήψε με επαγγελματία, τούτο συνεπάγεται, αφεαυτού, την υποχρέωση του επιληφθέντος εθνικού δικαστηρίου να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την ενδεχόμενη καταχρηστικότητα όλων των ρητρών αυτών.
- 46 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει υπενθυμίσει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, προκειμένου να εκτιμηθεί η ενδεχόμενη καταχρηστικότητα της συμβατικής ρήτρας στην οποία στηρίζεται η αγωγή της οποίας έχει επιληφθεί, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλες τις υπόλοιπες ρήτρες της εν λόγω συμβάσεως (απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψη 41).
- 47 Η ως άνω υποχρέωση να λαμβάνονται υπόψη όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της συναπτόμενης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή συμβάσεως εξηγείται από το γεγονός ότι η εξέταση της προσβαλλόμενης ρήτρας πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλα τα στοιχεία που ενδέχεται να είναι κρίσιμα για την κατανόηση της εν λόγω ρήτρας εντός του πλαισίου στο οποίο αυτή εντάσσεται, καθόσον, αναλόγως του περιεχομένου της εν λόγω συμβάσεως, μπορεί να είναι αναγκαίο, για την εκτίμηση της

καταχρηστικότητας της εν λόγω ρήτρας, να αξιολογηθεί το σωρευτικό αποτέλεσμα όλων των ρητρών της εν λόγω συμβάσεως (πρβλ. απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 95).

- 48 Ωστόσο, όπως προκύπτει από τις εκτιμήσεις που εκτέθηκαν στο πλαίσιο της ανάλυσεως του πρώτου ερωτήματος και όπως επισήμανε επίσης ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 75 των προτάσεών του, εξ αυτού δεν συνάγεται, εντούτοις, ότι το εθνικό δικαστήριο, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως που διενεργεί βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως την ενδεχόμενη καταχρηστικότητα των άλλων συμβατικών ρητρών κατά τρόπο αυτοτελή.
- 49 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχουν την έννοια ότι, μολονότι βεβαίως, για να εκτιμηθεί η καταχρηστικότητα της συμβατικής ρήτρας επί της οποίας βασίζονται οι αξιώσεις ενός καταναλωτή, πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της συμβάσεως την οποία αυτός συνήψε με επαγγελματία, τούτο δεν συνεπάγεται, αφ' εαυτού, την υποχρέωση του επιληφθέντος εθνικού δικαστηρίου να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την ενδεχόμενη καταχρηστικότητα όλων των ρητρών αυτών.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, έχει την έννοια ότι ένα εθνικό δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται αγωγής ασκηθείσας από καταναλωτή, προκειμένου να διαπιστωθεί η καταχρηστικότητα ορισμένων ρητρών που περιέχονται σε σύμβαση την οποία ο εν λόγω καταναλωτής συνήψε με επαγγελματία, δεν οφείλει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως και μεμονωμένα όλες τις υπόλοιπες συμβατικές ρήτρες, τις οποίες δεν έχει προσβάλει ο καταναλωτής, προκειμένου να εξακριβώσει αν οι ρήτρες αυτές μπορούν να θεωρηθούν καταχρηστικές, αλλά οφείλει να εξετάσει μόνον εκείνες που συνδέονται με το αντικείμενο της διαφοράς, όπως το τελευταίο έχει οριοθετηθεί από τους διαδίκους, εφόσον το εν λόγω δικαστήριο έχει στη διάθεσή του τα απαραίτητα προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία, τα οποία συμπληρώνονται, ενδεχομένως, διά της διεξαγωγής αποδείξεων.
- 2) Το άρθρο 4, παράγραφος 1, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχουν την έννοια ότι, μολονότι βεβαίως, για να εκτιμηθεί η καταχρηστικότητα της συμβατικής ρήτρας επί της οποίας βασίζονται οι αξιώσεις ενός καταναλωτή, πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της συμβάσεως την οποία αυτός συνήψε με επαγγελματία, τούτο δεν συνεπάγεται, αφ' εαυτού, την υποχρέωση του επιληφθέντος εθνικού δικαστηρίου να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την ενδεχόμενη καταχρηστικότητα όλων των ρητρών αυτών.

(υπογραφές)